

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál ur. utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében, egybeitt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal után történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésnyílvétetik's pontosan és jutányosan közöltetik.

Teljes számú példányokkal még szolgálhat a szerkesztőség.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország (előlépt. névmagy. halálozás. II. Pesti kikötő; gr. Széchenyi István; gr. Dessewly Emil és Kossuth Lajos uraknak védegytel-fölti vitájok következtében tájékozásul; gümörmegeyi t. h. d. 10' s mármarosi követészámtató közgyűlés; budapesti napló; kistaludnyünnep a' nemz. színházban; nőnevelés; Filtsch; ügyelmezítés az ujdonságrókhöz; vasutügy; elegy hírek. Figyelmeztetés a' honi szobrászat ügyében; természettudom. társulat.)

Spanyolország (grabszolgakeresek törvény; adatok Zurbano életéből.)

Anglia (kikötők szüksége megismérve; Anglia kereskedési állása a Standard szerint; Texas bekebelezése iránt'sat.)

Franciaország (kir. válasz a' fölrásra; költségvetés szabályozása; Soult marsal's a' conservatív küldöttség.)

Németország (sajtószabadság fölötti kamrai viták a' badeni nhségi gyűlésbe.)

Külföldi elegy.

Ertesítő.

Magyar- és Erdélyország.

A' nm. m. kir. Helytartótanács által a' keblebeli számvivő-hivatalnál megürit (tisztviszokre előléptettek számtanácsnokká: Dreseher Máté; számtisztekké: Könyvey Leopold és Pirchala Károly; iktatókká: Bogdányi András és Schreier Károly; járulokokká: Egedy Gáspár és Kölling Ferdinand; díjas gyakornokokká: Czillich Hugó és Balog Henrik.)

A' nm. m. kir. udv. Kincstár az Arad-Ménesen megürit építkezési és urbéri mérnökségi állomásra Gruber Antal térképezési mérnököt alkalmazta.

Ó es. s' ap. kir. felsége Braun Ignác helybeli héber községi jegyző's testvére Braun Tódor oivostanár vezetőknévöknek Barnayra; a' m. kir. kincst. számvevői tiszti Neszeda Antalnak pedig Egyény-re változtatását kegy. megengedni méltóztatott.

A' postajárás ügyében. Vác, Rétság, Gács és Losonc felé mennek a' posták ugy minteddig Szombaton, és az oda szóló leveleket tovább is 11 óráig délelőtt feladhatni. Azonban a' nm. m. kir. Helytartótanács legújabb rendelkezése szerint február 1 től kezdve kedden délután indulnak Budapestről arra menő posták, ennél fogva e' tájra menő levelek délutáni 2 óráig feladhatók.

Veszprémből: Folyó évi jan. 24kén szenderült holdogabb életre korbelt elgyengülés által, életének 78d. évében szül. gyulai G a a l Terézia asszony, előbb néhai Bezeredy Farkas, ennek elhunytá után pedig néhai Rosos Ignác kir. tan. özvegye. A' lelkes magyar hölgy, szerető anyja's jeles gazda és mindig szives, tiszta magyar lelkületű háziasszony halálát keserű, Sz. király-szabadjá's a' vidék szegényei, kiknek számalomtjeljes ápolója volt, s' gyászolják számos ismerősín, tiszteltjes tul. 62 személyre menő utódi. Ezek közt Rosos István és Veszprémmegyének most nagy érdemű főjegyzője. Béke lebegjen áldott hamvai felett!

Pesti kikötő (!?!)

II.

Budapestre nem egy folyó — ezen szavakkal végeztem be legközelebbi cikkemet, — de tulajdonképp négy esatorna szolgál közlekedésül, melynek mindegyike, legalább mélyégek tekintetében, jóval felülmúlja Galliának legtöbb, sőt Németországnak is némi folyóit. Ugyanis a' vácsi, sz. andrei, ráczkevi és földvári Duna, mely négy külön esatornát képez, szinte 30 mérföldet hoz érintkezésbe a' fővárossal, és annyi tekintetben képvisel más érdekeket, hogy valóban nem egy folyónak viseli lényegét. Tegyük most fel, hogy fővárosunk fejjik, a' minthogy lehetetlen nem fejlenie, ha mesterségesen's mintegy készakarva nem fojtatik el pezsgó ereje; tegyük fel továbbá, hogy annyi csinos nép, mely Budapestet lakja, meg fogja elvégre kívánni azon kényelmet, vagy jobban mondva azon sine qua non-t, melynek egy jobbszerű's dícsérettel említhető város sines már hijával legalább a' civilisatio körében, mihez képest a' tehetlenebb városi lakos is naponként feleserélhesse, s' pedig olesón, biztosan és sebesen, a' város izzadalmát a' mezsei lak kéjeivel, s' naponta sőt minden órában térhessen színtolly könnyűséggel dolgához jó kedvvel's ujra edzett erővel ismét visszas; tegyük végre fel, hogy Budapest nagyobb kifejlése, melyre oly felette képes, több és több lakost vonz magához, s' mind az, mi ma még csak csirájában létezik, mint például az iparüző osztály helyzete, nagyobb virágzásnak indul; tegyük mind ezt fel, ezt pedig bizvást tehetjük minden túlvérmesség nélkül, mert ha úgy lehetne mondani "egy civilisatioi karika"

okvetlen mindig több effle "láncszemet" huz maga után: s' azt hiszem, nem mondtam tulságost, mikor legközelebbi cikkemben azt állítam, hogy egyedül Budapest és "négy esatorna" vidékének szolgálatára sem volna sok 30 sőt 50 kis gőzös is.

Hová megyen most a' budapesti lakos nyáron hogy egy kissé kiszellőztesse magát, kérem? De mi több, ugyan mit miveljen családjával a' gondos atya, ki szorgalma után él, s' ki ekkép, mert szakadatlan jelenléte szükségese, nem távozhatik meszszebb földre, ámde ki azért, mert szorgalma után él, éppen nem tompább, mint bármily "élvező dús" azon kötelességek iránt, melyekkel ivadékihoz oly szorosán csatoltatik minden jobb ember? Ugyan mit miveljen? — A' pesti síkra állítsa, vagy szűk ulvarába szorítsa kisdedeit, hogy portul ellepve, a' lombatlan vidék tikkasztó legétül elaszva, vagy a' szűk udvar falai közé kaliczkázva, még a' testi erő és egészség azon tulajdonátul is megfoszsa őket, mely legnagyobb kincs, s' melyet ekkép legalább ha egyebet nem, minden atya övéi számára legféltékenyebben megóni, megőrizni köteles? Vagy tán a' budai hegyekbe vigye? Hiszen fájdalom! azokat is szinte lombatlanná tette az anyyiakban maga magát leginkább sujtó emberi kéz. De ez nem volna a' budai hegyek lakhatása ellen még legfőbb indok, mert hiszen az egész, legalább a' közelebb budapesti vidéknek "lombatlanság" legnagyobb esorbája. A' budai hegyek ellen minden esetre az a' kifogás, hogy oly igen nehéz, bizonytalan, és aránylag oly drága az odajutathatás. Ez pedig fő szempont. Mert nem az neveli a' városi lak igazi és általános becsét, hogy onnan, mintegy kivételkép néha néha, kirándulhasson a' tehetős, mint például Budapestről a' Zugligetbe esztendőn át egyszer kétszer; hanem hogy többet kevesebbet a' lakosok minden osztálya részesülhessen azon kényelemben: falura vihetni családját, és azt dolgának megrövidítése nélkül naponta felvidíthatni látogatásával, és felvidulva naponta térni ismét munkájához vissza. — Illyes Budapest környékén egyedül a' Duna négy ága által eszközölhető; de erre e' négy természeti esatorna oly kitünőleg kedvező, oly felséges, hogy azt hova hamarabb nem használni, legsajnosabb veszteség.

Mi lenne, kérem, például Promontör-, Téténybül sat. sat., ha oda és onnan csekély díjért, rendszeren naponként, sőt óránként menne és jöne gőzös? De mily következtése volna annak még, ha Budapest számos szigeteinek csak egyike is el volna körülbelül ugy rendezve, mint például a' fenséges Nádornak Margitszigete? És az is kis gőzöskök által egy két garas díjért, meg nem szünő, minden fertály-órai összeköttetésbe tétetnék a' két testvér várossal? Hát micsoda képet mutatna Budapest vidéke még akkor, ha Ó-Buda felső tövétül kezdve, hol régi Acincum állott, és számtalan meleg forrástul ömledez a' táj, Bogdányig sőt Visegrádon át Esztergamig, ezer meg ezer lakház, melyből szerenese és megelégtetés mosolygna, ékesítné fejlődmi Dunánk partjait? sat. sat. Ki nem látja, mennyire emelkednék ez által honunk szíve? — S' illy körülmények között, azt hisszük, 30 sőt 50 kis gőzös már felesleges volna? Korántsem, sőt tán még kevés is. Mert 30, 40 ezer ember csak mozogna naponként, de néha tán 100 ezer is; és ez váltig elég volna táplálékul emyi gőzösré.

Sugyan álom-e ez, mit itt előhordok? Én nem hiszem, s' minden esetre ha az lenne is, sokkal könnyebben volna valószínű, mint mind azon nemzet-függetlenségi és ujjalalakulási nyers experiment, mely újabb időkben oly bő mértékben tálatatott előnkbe, s' melynek eddigéig — s' bár ne következtesse roszabbat — alig volt más eredménye, mint "ülés's ismét ülés, és szívemelő's velőrázó szónoklatok által ebédig szereneseen kihuzott, vagy inkább szereneseetlenül elfeserlett drága idő!"

Ámde az, mit mondok, éppen nem álom, ha

nem annak igen egyszerű előjósolata, mi hasonló körülmények között másutt történt, "mert a' makkbul mindig tölgyfa lesz, ha el nem gázolod," és ekkép nem éppen nagy hóbort azt hinni, hogy az, mi szövetséges Amerikában, Britanniában, Galliában, sőt még Németonban is szemünk előtt történt's mind egyre történik gőzhajók dolgában, az nálunk is előbb utóbb, a' mennyiben t. i. eszünk hasznát veszszük vagy nem veszszük, hasonlóul valószínű fog.

S' hol van még Magyarországnak ebbeli egész szüksége kielégítve, Magyarországnak, mely annyi víztől pezsg, ha azt remélhetjük, hogy csak Budapest környéke is elbírhát 30, 50 gőzöst?

Öröme gerjed a' hazafi kebel annyi kifejlődhetési tehetség átgondoltán, s' hogy mindazon megsértett érdek helyett, melyek nélkül bármily kis javítás sem jár, viszont mily tág mező nyílik számtalan honfinak becsületes keresetmódra.

Mind azok, kik most részint kapitány, eröműves, conductor, részint agens és más pesti hivatalokban vannak a' gőzhajó-társaságnál alkalmazva, egy két kivétellel, fájdalom! szinte mind külföldiek! És valóban nem idegenek iránti előszeretethül, hanem mert alig találtatik illy hivatalokra alkalmas magyar. S' éppen nem azért, mintha bármire is kevesebb tehetség volna a' magyarban, de egyedül azért, mert illyesekre nincs nevelve nálunk senki; előleges nevelést's gyakorlatot pedig némieken a' legnagyobb természeti talentum és ész sem pótolhat, s' annál kevesebb a' pusztá akarat és lelkesedés.

Már most kérem: nem volna-e az hazánk közép osztályu fiatal reményeire igazi áldás, ha effle szép kereseti mező nyílnék meg előttük, s' a' helyett, hogy most író, jogász, leíró, vagy semmi sem lesz annyia, s' a' kész sültet orra elől ragadja el az idegen, része legalább gőzhajózási körben gyakorolhatná tehetségét, s' élvezhetné hecsületesen keresett kenyérét?

Ugyan nem volna-e ez igazi honi nyereség? Mert ismétlem: legyen csak a' civilisatioi iparnak egy ága jutalmazólag megnyitva, és szakadatlan lánczolatban fejjik egyik lánczszeme a' másik után. Így például számos gőzerőmű több kösznet igényel, ez pedig sok bányászt'sat. követel; és ha egyszer folyóink használtatnak kellőleg, és a' honi folyam-erek elevevénye által egyszer meg fogtuk izlelni a' gyorsabb közlekedés áldását, ne kételkedjünk, csakhamar kedvünk is fog jöni, azokat egymással és tavainkkal vízesatornák által egybekötni, s' pedig annál inkább, mivel alig van ország, mely róna léte és vízbősége által oly kitünőleg volna víz-közlekedésekre alkalmas, mint éppen honunk. S' akkor ismét hány ember, hány tehetség fog kivántatni! S' így tovább.

Hadd vessek azonban véget e' horoscopnak, mely igen is meszsze vezetne attul, mi végett felszólalni hittem kötelességemnek, s' mely abbul áll:

Hogy számos év óta hordom én mind azt már keblemben, mit itt elmondék, és pedig nem "passiv contemplatioval" szomorú nótákat füttyörészve, szivarozva, vagy keserű panaszokra, vagy éppen hegyes szidalmakra fakadva, magyar szokás szerint, hanem a' lehető legeselekvőbb vágygyal: A' magyar gőzhajózásnak oly műhelyt, oly tudományi kútfőt, oly telet, szóval oly középpontot alkotni, mely az ügynek nemcsak jelen állását, de lehető legeszerűbb kifejlését is biztosítaná, s' hol szükséges előkészületre és gyakorlatra tehetne honnk ifjusága könnyűszert.

Éppen 9 éve lesz is ehhez képest most — oh! mennyi elfeserlett drága idő! — hogy a' Pest városi sziget*) megvásárlását's a' parttali összeköttetését hoztam javaslatba, s' pedig részvények utján; mi által hajók telelésre mindenek fölött al-

*) Ez azon sziget, mely Uj-Pestnek fekszik átelében.

kalmak, kivált tüztől biztos és felette tág öböl fogott volna támadni, a part pedig, mely aránylag igen magas, felette jól lett volna használható, hajók építésére 's mind arra, mi ezzel összeköttetésben van, midőn Pest közelébe alkalmas nyújtandó a téli hónapokat mind annak tanítására és tanulására használni, mit gőzhajók kezelése körül tudni kell, és mit okokra állított theoria nélkül, pusztá empiria után lehetetlen olly kimerítőleg tudni, hogy aztán az illető, ha magára van hagyva, minden előforduló még nem tapasztalt esetben zavarba ne jöjjen; mi gőzerőművek ügyében nem olly közönyös szempont, miszerint azt könnyelműleg figyelemből volna szalasztani szabad.

Az ó-budai Duna-ágak, meg az ó-budai kisebb sziget, hol jelenleg létezik a magyar gőzhajózás fő és egyedüli telepítvénye, legalább illy szerepre mód nélkül hiányosak. Legelsőben is tűzveszély miatt, melyet onnan valóban csak a buzgó imádság távoztathat el, mert a hajók felette nagy és mindig növekedő számához arányozva, melyek ott telelnek, a helyzet olly szűk, hogy azok ott már most is mozdulatlanok vannak egybesaraglyázva mihez képest erős szélnél ha tűz támad, nemcsak segíteni nem lehet, de mindennek, ki elégni nem akar, futnia kell. — Igaz ugyan, hogy jó felvigyázat által némileg elejét vehetni illy gyászesetnek. De hát ha a gőzhajó-társasághoz nem tartozó hajókon és malmonokon, melyek szinte ottan telelnek 's annyi számban, 's melyekre a társaság politíája csak ki nem terjedhet, támad tűz; vagy ha egy becsületes ó-budai zsidónak kéményén fut ki a láng, midőn tözsomszédságban van a telephez a város, és éppen éjszaki szél fú, mely Budapesten az uralkodó: akkor kérdem, mit ér minden felvigyázat? Legkisebbet sem. Hamuvá ég az egész, mielőtt csak egyet fordulna is az ember; mert, mint mondtam, 's ezt látni kell, olly rútul van ott egyre másra halmozva hajó, malom, dereglye 'sat. 'sat. hogy ha ég egyik, ég bizonyosan mindnyája. — Nem alkalmas gőzhajózási fő települ Ó-Buda tovább azért, mert azon kisebb sziget, mely hajógyáru szolgál, olly alacsony, hogy nemcsak olly áradás, mint vala az 1838iki, de annál sokkal kisebb is tökéletesen elborítja azt. Mi aztán természetesen ha nem is éppen nagy veszélyrel, minden esetre felette nagy alkalmatlansággal és kárral jár. — Nem alkalmas fő települ Ó-Buda még azért is, mert olly meszsze 's telen át olly elszakítva fekszik a gőzhajózás centralis hivatalától, mely Pesten van, 's nem is lehet mástutt; 's ekkép a téli hónapok, melyek rendes oktatásra — legyen a gőzhajó-társaság, legyen a hivatalba lépni akarók érdekét tekintve — olly nagy nyereséggel volnának használhatók, ide oda hajózással és tűz elleni felvigyazattal fecséreltetnek el. Mert hogy kettős személyzetet tartson a társaság, mihez képest egy része kirekesztőleg tanítással és tanulással huzza ki az időt, azt méltányosan kívánni nem lehet. — Éppen nem alkalmas Ó-Buda centralis gőzhajózási főtelepül végre és legfőképp pedig azért, mert azon személyzettől, mely illy ügynek élén áll, nem kívánhatni meg és ha megkívánatuk: java bizonyosan előbb utóbb odébb áll — hogy családostul élte fogytáig Ó-Budát lakja, minthogy Ó-Buda, tisztelet becsület de igazság is, ugyancsak kietlen egy rozsz fészek; 's azt hinni, hogy ember, bármily alantas fokán álljon is a társaságnak, minden kéjtől kitértve, mindent egyedül nagyobb fizetésért tegyen: valóságos döbrögi felfogás.

"Miért ütötték tehát Ó-Budán fel a sátorfát?" Ezt lehetne most elgördíteni. De erre a felelet igen egyszerű. Egyedül azért, mert előttem legalább az vala fő szempont: minden áron és minden idővesztés nélkül csak honunk közepére hozni az első gőzhajózási telepítvényt; és aztán, mert Ó-Budán "tant bien que mal" minden előleges nagyobb költség nélkül tüstént lehetne foglalni helyt, nagyobb költségre pedig schonnan sem gördült volna ózsze kellő időben pénz, midőn "halasztási" kockának kitenni az ügyet, tán nem lett volna tanácsos.

Alig telepedtünk egyébiránt le Ó-Budán, 's tüstént jobb, a' ezélnak inkább megfelelő helyzet kizemelésével foglalatoskodánk. Mikor, mint fentebb érintém, a' szóban levő Pest városi sziget annyit természeti elsőséggel kínálkozott, mihez képest lehetetlen volt de csak egy pillanatig is ingadozni a körül, hogy csakugyan a' most említett sziget és átelleni part az, mely mindennek fölött elsőbbséget érdemlene.

És most kezdődik tulajdonkép az, nyájas olvasó, mit elvégre minden kímélet nélkül lehető legnagyobb nyilvánosságra hozni jónak sőt szükségesnek tartottam. Hadd lássa a' nagy közönség, mi nem történik néha a' kárpitok mögött, 's mennyi szép ügyeket képes megszibbasztani néhány pesti egyed, ki vagy igen is jól látja saját hasznát és annak alárendeli a' közjót, vagy orránál nem lát meszszebbre, és fanatismussal védi a' város 'színegejét,' míg az alatt elszalasztja a' tűzöket! Erről azonban a' jövő számban. Gr. Széchenyi István.

Gróf Dessewffy Emil és Kossuth Lajos uraknak védegyelet-feletti vitájuk következtében tájékoztató.

(Folytatás.)

XX. III. Ha t. gr. D. E. a' külföldi gyárnok áttelepedését az internationalis vámvonala megszüntetésétől reményli, — mi ennek ellenében azt tartjuk, hogy ezen sorompók eltörlése sok akadály miatt csak később eszközölhető, midőn ehhez az *ausztriai és magyarországi adózási viszonyok kiegyenlítése, az ausztriai accise-rendszer módosítása, a' dohány-regale kezelesének változtatása — a' vámjövédelmek kárpótlása — a' jelenlegi vámörsegi tisztség nyugdíjaztatása 's b.* kívánatuk, mihez idő és nevezetes költségek kellenek. De mellőzve mind ezt, még mindig fennmarad azon kérdés: vajjon ezen áldozatok által, *melyek talán tőlünk követeltetnének*, biztosabban érnék e' cél? — minek ugy hiszszük már főlebb ellenkezőjét bizonyítottuk be. — A' védvám-rendszer ellenvetései mind ama fő argumentumból indulnak, hogy az egy fejdelem alatti tartományok vámvonala által ne különítenessenek el, mi — ugy mondják — az általános status-politikai elvekkel annyira ellenkezik, hogy az ausztriai kormány reá állni soha sem fog. Azonban kérdés: vajjon nem lenne e' egy okosan *mérsékelt ideiglenes* védvám-rendszer nemcsak Magyarországra, hanem Ausztriára nézve is igen üdvös? — midőn az ausztriai kormánynak csakugyan legnagyobb érdekében kell fekdünie, hogy Magyarország jelen szegénységéből jobb létre vergődjék? mert az ausztriai kormány átlátandja, hogy Magyarország elszegényülése tagadhatlan bevégzett tény: a' jobbágyság nagy adó — a' nemesség pedig adósságai terhei alatt nyomorog és csüggedez 's így sem a' pór sem a' nemesség nevezetes direct adózást az ország szükségei fedezésére elbirni nem képes; hogy itt sem a' direct adó sem a' tervezett hitelintézet nem segítend — hanem hogy inkább közvetlenül — olly intézkedésekre van szükség, melyek által a' pénz szaporodása és forgása *„kölcson nélkül"* eszközöltetik, — hogy országunk lakosinak új jövédelmi források nyitassanak 's egy vagyonos tiérsétát lebeztessék! — Földmivelőink nyomasztó állapotja szembetűnő, mert ha Magyarországhban a' 15 1/2 millió adó alatti hold nyolcz millió frtal terhelve van, akkor egyegy 1200 □ ölnyi holdra körülbelül 30 kr. esik; — de ha fölveszszük, hogy Poroszország Posen tartományában egy 1200 □ ölnyi holdra 6 1/4, keleti és nyugoti tartományaiban csak 6 2/3 — a' rajnai tartományokban, hol p e d i g e g y □ mérföldön 6000 — 8000 egyed él és a' föld értéke szerfölött nagy — valamint Felső-Ausztria legtermékenyebb vidékeiben is, szinte csak 30 kr. adó esik, kitetszik, hogy midőn urbéri földcink még azonkívül robot, dézma, közmunkák 's más helybeli praestatiókkal és szintugy adósságokkal is, melyek az örököségi rendszer következtében napról napra növeszenek, terhelve vannak 's commassálva még ninesenek, minélfogvást az intesivebb földmivelés lehetetlen; 's hogy mivel a' 15 1/2 millió holdba a' 3 1/2 milliónyi holdnyi legelő is bele van számítva, és termékeink ára esekélyebb, 's az urbéri földek több, éjszakfelé felvő, megyében a' népességnek már nem elegendők 's b. — világos, mondjuk, hogy e' szerfölötti nagy teher nemcsak aránytalan, de elviselhetlen is; és hogy Magyarország, ha kész lenne is a' nemesség adót fizetni, *annak leginkább a' házi pénztár (casa domestica) viselésére kellvén szánva lennie*, akkor közmunkákra, utak-vasutakra, vizek szabályoztatására 's több hasznos intézetre szükséges közjövédelmé még mindig nem lenne. Remélhni kell tehát, hogy a' kormány ezt figyelembe vevén, egy *ideiglenes mérsékelt* védvámrendszer ellen kifogást nem teend, kivált midőn az országunknak évenkénti nevezetes közjövédelmet hozna be, *melylyet egy tulajdon administrativ rendszerrel bíró status sem képes nélkülözni*; — és különösen

akkor nem teend kifogást, ha e' jövédelmet utak's vasutak építtetésére fordítók, melyek által az élelmiek és a' gyártási anyagoknak az ausztriai tartományokba olcsóbb szállíthatása is eszközöltetnék, 's melyek a' jelen politikai viszonyoknál fogva a' katonaságra nézve had esetében majd elkerülhetlenül szükségesek! — De mi módon építhetjük mi ezeket, midőn a' végtelen káros kamatbiztosítási rendszert vagy egyes társaságoknak más efféle nyomasztó föltételeit *okvetlen el kell kerülnünk??* — Bizonyos hogy a' vámdijakból várando közjövédelmet többé már mi sem nélkülözhetjük! — „De az ausztriai kormány soha sem fog az általunk kívánt védvámrendszerrel megbarátkozni" — ellenveté nem rég egy tisztelt barátunk — mert ha például a' pamutszöveteket csak 10 petnyi vámdijjal terhelnök, akkor az ausztriai gyárosokat 1,500,000 forinttal adóztatnók meg. Azonban, hogy e' vélemény hibás, könnyen megmutathatni, — mert ha a' fogyasztási díj esekély, nem a' termeszto (producens,) hanem a' fogyasztó (consumens) fizeti azt, mert a' vevő az árukat a' concurrentia által meghatározott piaci áron veszi — az eladó pedig szinte azon adja el, 's nem kérli: vajjon egy vagy 100 mérföldre kell e' azokat a' vevőnek szállítania és a' vámsorompóknál 1 vagy 5 ftot kell e' mázsájatul fizetnie, — *hisz a' vevő felül költsége csak a' consumensst illetik*, 's esupán akkor a' producens, ha vámdijak által a' portékák annyira drágíttatnak, hogy a' consumptionnak esökkenni kell, vagy ha a' vevő kellekeit máshonnan fedezheti. — De mivel a' külföldről behozatalban gátoltatva vagyunk, csak e' kérdésre kell felelnünk: vajjon egy mérsékelt 10 petnyi vámdij következtében olly nagyon alászállana e' nálunk a' consumtio? — mi kételkedünk, mert ha például egy nőruhára közepszerű pamutszövetből, melynek legnagyobb kelete van, 8 — 10 rőf kell, alig hiszszük, hogy a' vámdij által okozott drágítás, mely talán 1 krtenne rőfönként, valakit a' vevéstől visszatarthatna, mert ugyan hányzor tapasztaltuk, hogy midőn kereskedési conjuncturáknál fogva a' kelmék ára fölemeltetett, ennek daczára a' consumtio még inkább növekedett? — De ha a' honi ipar az ausztriai ellenében 10 petnyi vámdijjal lenne védve — nem tartana e' az ausztriai kormány attól, miszerint illy előny következtében népesb megyéinkben a' gyártás annyira növekednék, hogy a' ezikkek consumtioja mégis esökkenne? — azonban illy eredmény csak lassanként lenne érezhető 's a' gyárak átültetése szinte csak lassanként történhetik, — mert például egy gyárnoknak, ki nagyobb szerű fonógép-gyárt akar állítani, az alapkö-lételtől fogva egész a' gyártás megkezdéséig 3 évre van szüksége; — a' népesség szaporodásával pedig az évek fogyasztása is mindig növeszik, az ausztriai gyáros a' szomszéd török tartományokban végre is elég piacokat találhat, és ott nem sokára Angliával is kiállhatja a' versenyt, mert az a' keleti és egyiptusi, 's ha a' suzi esatorna elkészül, az indiai pamutot is a' triezsi vasutra majd olcsóbban fogja szállítani mint az angolok: azonkívül a' napszám is olcsóbb leend, a' kamatláb is esökkend, ha az ausztriai kormánynak, vasutai megépítése után status-kölesőre többé szüksége nem leend, melyek a' tőkét a' más földparttól elvonják. — De ha mind ez nem történék is meg, kérdés: vajjon igazságos e', hogy Magyarország az ausztriai gyárosnak kénytelen legyen adózója maradni olly kelmékért, melyeket tulajdon erejével is kiállhat, vagy pedig a' külföldről jelenleg is még olcsóbb áron kaphatna? — Más részről tekintetbe kell azt is venni, hogy ha Magyarország a' folytonos pénz-kiözlés következtében napról napra jobban elszegényül, hogy akkor az ausztriai gyárosok áruik számára azon piacokat honunkban többé találni nem fogják, *melyekre leginkább számítottak*, és pedig nem a' védegyelet, hanem inkább országunknak legsúlyosabb és legsajnálatosb, az egész világ előtt ismeretes pauperismusa következtében! Hiában törekszik Tegoborszky ur megmutatni, hogy Magyarország az ausztriai tartományokkali kereskedésben 3 — 4 millió ftot nyer! Valamint a' Budapesti Híradó 108. számának tabelláiban szembeszökő tévelygések jönek elő: például 1841ben, a' nagy kereskedési crisis évében kivált 257,235 mázsányi gyapjú es hulladék mennyiségnek, egy mázsát 80 pgó ftra becsülvén, 20,578,800 ftnyi értéke mutattatik ki, de ugyan ha 1 mázsa általában csak 65 ftra tétetik, mi a' gyapjunak akkori árával tán jobban megegyeznék, ugy

3,851,525 ftal keveshet számíthatunk részünkre, 's ekként kereskedésünk képzeltactív állása csak egy positionál is megsemmisül!! De ha valaki ez észrevételünket bírálgatni akarná 's azt állitaná, mint Tegoborszky ur is, hogy az ausztriai tartományokba leginkább csak a' finomabb gyapju vitétek, akkor, hogy az igen részletes taglalást kikerüljük, elállunk attól 's rövidsége csak azt jegyezzük meg, hogy mintán a' kivitt 257,235 mázsányi gyapju-mennyiség 25,720,500 fontot, vagy is körülbelül 13 millió juhot tételvez föl, nehezen fogja valaki állítani, hogy e' juhok gyapja már annyira van nemesítve, miszerint annak középértéke 80 pengő ftra tétethetik. Ámde legyen! Azonban Tegoborszky ur számítása és okoskodása szerint (lásd Übersicht des österreichischen Handels 22. l. jegyzet) a' pamutkelmek közép értékének nem 200, hanem 300 ftra kell tétetnie, — tehát az 1840ben honunkba behozott 7280 mázsa pamutkelmek értéke nem 14,564,000 hanem 21,786,000 ftra teendő, miből 7,220,000 fnyi további veszteségünk tűnik ki!!! —*)

Ezenkívül Magyarország kiviteli tabellájában a' bőr, sertés és szarvasmarha czikkék igen magasra számítottaknak látszanak, minthogy ezen kivitel egy része nem annyira Magyarország, mint inkább a' török tartományok javára esik, 's Magyarországon csak keresztül vitetvén, részben eszupán transit-kivitelnek tekintendők. Ha végre azon körülményt is tekintetbe vesszük, hogy több más czikknek, melyeket az ausztriai tartományokból kapunk, becsára valószínűleg kisebbre van téve, akkor kiviláglik, miszerint efféle tabellás okoskodás és vizsgálásoknak több elővigyázattal kellene felhozniuk, hogy bizodalmat nyerhessenek.

Mi tehát meg vagyunk győződve, hogy egy ideiglenes okosan mérsékelt védvámrendszer az ausztriai gyártásra nézve káros nem lenne, habár lassan lassan más piacokra kénytelenítettnek is vonulni, mint p. a' velünk határos török tartományokba, melyekkel a' dunai gőzhajózás kedvezésénél fogva ugy is már kereskedési viszonyban áll. — De nem nyerne e' az ausztriai kormány is, ha itt ott már nagyon is megszorított gyármunkásit figyelembe vevén olly intézkedéseket tenne, melyekkel a' gyármunkások szerfeletti megszorításának elejét vehetné, 's ekként a' proletarius tömegek összecsoportozása veszélyeit még bizonyos időre háttérbe szorítaná, melyeknek jelenségei már is mutatkoztak, 's azokat a' védvámok által felbuzdítaná, hogy más országban, hol kezeikre éppen szükség van, keressék előmenetöket? — De honunkra nézve e' rendszer nemesak financialis tekintetből kívánatos, hanem az ország belső erőinek kifejlesztésére is szükséges, 's habár mondatik, hogy illy védvámrendszer, mive gyengíthetné a' Magyarország és az ausztriai örökös tartományok közötti viszonyokat, — status-politikai elvekkel ellenkezik 's azért veszedelmes; mi e' vélemény ellenében azt állítjuk: hogy a' fejedelem és a' kormányzottak közötti viszonyok az által azonosíthatnak leginkább. *ha ezek meggyőződnek arról, hogy a' kormány sajátágos külön állásukat figyelembe vévén olly rendelkezéseket tessz, melyek hely- és időbeli környulálásoknál a' legcélszerűbbek 's hogy a' tartományok egyike sem rendeltetik a' másik alá; — hogy a' hol sajátlagos körülmények következtében az ipar és földművelés 's így a' jólét is esökkenni kezd, olly intézkedéseket hoz létre, melyek legsikeresebben segítenek!* —

De ha a' vámvonal-eltörés által az ipar bevárt átlántaltatása még sem következik be, kérdjük: lesz e' akkor e' viszonyok azonosítása eszközölve? — mi az ellenkezőt hisszük. Jelen időnkben az anyagi érdekeket nemesak sérteni nem kell, hanem legnagyobb tekintetbe venni; 's azért mi kimondott

*) T. gr. Desselwffy talán azt fogja hinni, mintha mi ezen adatokat az Allgemeine Zeitungban nem rég közölt czikkéből merítettük volna, denem, hanem fog emlékezni, hogy jelen czikk jóval amannak megjelenése előtt vele is közölve volt — azonban mi olly annyira szembeötlő, az mindenki által könnyen feltalálható! — De mivel nem rég a' B. P. Híradóban az mondatott, hogy Pulszky F. ur — ama czikk szerzője — a' bécsi levelező által jól megkétfeltetett (habár P. ur utolsó válaszára még semmi sem viszonzatott) 's miután mi is részben Tegoborszky ur munkájából idézett észrevételeket hozunk fel, — természetesen, hogy ez által mi is némileg érintve érezzük magunkat 's így a' t. B. P. Híradó szerkesztőségét kérjük: ne egy kis kefé-léssel, hanem inkább ezek megezáfolásával tiszteljen meg bennünket.

véleményünket fentartjuk: miszerint t. i. nem követelhetvén az ausztriai gyárosok, hogy országunk nekik kizárólag gyármunkát szolgáljon — a' kormány egy ideiglenes védvámrendszer-felállítást részrehajlatlan figyelembe vevni; — kivált pedig mintán ez az ausztriai gyárosnak igen nevezetes rövidséget (Nachtheil) nem okozna; mert ha a' gyármunkát el van szegényülve, elszegényül az anyaország is; ama közmondás pedig: „do ut des, facio ut facias“ a' politikai felebaráti szeretet főelve!

A' nemzetek sajátágos szokásai, törvényei, vallásai, alkotványai nem kevésbbé gátolják a' tartományok külön érdekeinek azonosíthatását; — nem kellene e' tehát a' ezél tökéletes-elérése végett ezek ellen is nyilatkoznunk?? — Azonban tudva van, hogy Orosz- és Lengyelország közt vámsorompók nem léteznek, 's az annyira megkivánt érdekazonosítás még sem következett be; 's alig is találhatni az európai státusok közt csak egy kormányt is, mely külön nemzeti érdekeinek azonosításában sikert tapasztalt volna. Philanthropicus álláspontból ugyan igazolhatni e' tant (doctrinát) de practikai alkalmazása majd mindig sikertelen volt még 's ezért az illynemű philanthropicus törekvések mind el is avultak. A' mostani status-politika a' külön nemzeteket nem törekszik egy rára huzni vagy egy kaptára ütni, mi bizonyosan nagyon sok ellenhatást (reactiót) idézne elő, mint hogy inkább külön nemzetek sajátlagos állását figyelembe vegye 's külön érdekeiket az igazság mérlegén legrészrehajlatlanabb gondossággal kiegyenlítse. És azért mivel a' státusok jelenleg még nem olvadtak össze, 's a' mi adminisztrációnk is el van különítve, 's még ekkor jóvedelmi vagy vagyonybeli közösségekben nem élünk; 's minthogy közszükségink feldözésére az örökös tartományokból jóvedelmünk ninesen, 's mindenkinek saját asztaláról kell gondoskodnia, tehát közszükségink feldözésére módokat és forrásokat is kell találnunk! — Pusztá doctrinair tanok kedviért, melyek a' nemzet életében eddiglen még nem valósultak, anyagi érdekeket feloldozni nem kellene 's azért kívánánk, hogy e' viszonyok szorosab taglalás alá vétetnének, *nehogy valaki e' nagy csekkérdés felett idő előtt kimondja a' végítéletet, mielőtt t. i. a' perbeli folyam bevégezve volna.*

Azon kérdésre pedig: vajjon mely ipar-cikkéket kelljen védeni, csak általánosan felelünk: azokat, melyek pénzügyi tekintetből nevezetes jóvedelmet ígérnek 's melyek által a' lakosok nyereséges foglalkodtatásán kívül, a' pénz kifolyása gátolják 's végre melyeknek a' *hatalmas, nem ritkán beestelen, rendszeresített, mások romlására törekvő, korlátlan concurrentia* ellen, mely minden productum értékviszonyait majd naponként önkényesen változtatja 's gyakran csak minden erkölcsi és emberi viszony megvetésével nyerheté tulnyomóságát — vedetniök okvellen kell! — Midőn ekként a' védvámrendszer eszupán egyes ágakra 's legkivált a' pamut, len, kender, gyapju és selyemgyártványokra kivánjuk kiterjesztetni, csak mérsékelt vámdíjakat és csak annyira emeltek o-hajtnak, hogy azok ne tilalom gyanánt — mi igen nagy képtelenség lenne — hanem csak a' gyárválalkozóknak ingerül 's jutalmul szolgáljanak. Ezen megszorítással azon elvetést, hogy a' mag a' s vámdíjak a' csempészetet előmozdítják, szinte kiké-rültük — mely azonban nem nagy fontosságú, mert különben Franciaországban, a' német vámszövet-séges státusoknak, Ausztriának 's tb. nem lenne sürgetősb teendőjük, mint vámsorompókat lerontani — holott e' státusok mind vámvonalaikból nevezetes jóvedelmet huznak; (Ausztria körülbelül 18 millió ftot), habár dugáruskodások előfordulnak is! — A' vámsorségi személyzetre nézve tett ellenvetést, hogy t. i. annak felálltatása az összeses vámjóvedelmet fölemésztene, szinte nem tekinthetjük alaposnak, mert e' ezélra, a' szükséges ellenörködést kivéve, az ausztriai vámszemélyzet elégséges lenne. De ha azt kérdeznék tőlünk: — miért szolgáljon az ausztriai vámsorség a' magyar érdekeknek? akkor mi viszont kérdezzük: és ugyan miért ne? kivált ha az csak annyiból áll, hogy ellenörködés mellett a' mostani behozatali díjak helyett föemelteket szed be, 's iktat a' könyvekbe, és a' Magyarország részire eső pluszt elkülöníti. — Ha a' magyar katona az ausztriai tartományok javáért és biztossá-gáért isszolgál és áldozza vérért, ugy nem látjuk át, miért ne tehetné meg az ausztriai vámsorség is Magyarországnak e' csekély szolgálatot? — Azonban

az elősorolt gyártványokra vetett 10 petnyi vámdíj évenként körülbelül 3 millió ftot hozván be, ha ebből a' vámsorségi költségek egy milliót vagy 33 pct fölemésztene is, mégis nevezetes közjóvedelem maradna 's azonkívül még honi gyártásunk is előhaladna. (Vége köv.)

Gömör megye követjelentési közgyűlése.

Pelsőczön jan. 20kán főispán helytartói elnöklet alatt követjelentési közgyűlés tartatott, nagyszámu Rendek és hallgatóság jelenlétiben. Érdemes első követünk tolla 's erényes jelleme ébreszté nagyob-bára ez érdeket, millyet régóta nélkülöztünk e' teremben, — bármi sines, mi annyira képezné a' hazafiai jellemet, 's tenné áldottá a' megyei rendszert, mint e' közügyekbeni élénk 's állandó részvét. Követünk írásbeli jelentése pragmatikai hűséggel sorolá elő a' lefolyt hongyűlés történeteit, az események nagyobbara tudva voltak előttünk; de az illetés minmagunkra, mulasztásink és hiányaink nyílt képe, 's lelkes felhívásuk erélyes munkásság 's ezer bajaink lehető orvoslására, közhasznu tanulsággal teljesek valának. Lángszavakkal ajánlák a' jelentők a' meghozott törvények iránti tiszteletet, kitűrést 's lankadatlan figyelmet azok iránt, melyek életet nem nyerhettek, önmunkásságot pedig azokban, melyek megyei rendszerünkben — törvény nélkül is — tiszta akarat ereje által létrehozhatók. 'S itt a' választási kiesapongások un d or képét és szomorú következtést rajzolák a' bő isméret remek ecsetével, kimondák, hogy ez azon szikla, mellyen hajótörést szenvedend minden jó és nagy, 's mely tátongó mélység gyanánt elnyelésel fenyegeti a' megyei életet, ezrek erkölcsiségét 's az értelmi erő tiszta eselekvényit. Felhívák a' Rendeket e' nagy baj orvoslására, mellyen törvényhozás nem segíthet, de a' meghozhatott törvénynél alaposbban ó-hat meg szilárd megyei akaratunk. Elérzékenyült hanggal tettek le a' terem asztalára egy ált a l o k jegyzett aláírási ívet, melly által ünnepélyesen kötve le becsületszavát az aláíró, megfogadná, hogy választások és szavazásoknál vesztegetni nem fog, a' köznemesnekéssenki másnak szavát maga 's mások által meg nem veendi 's megvetéssel forduland el magány- 's a' közéletben attól, ki a' meggyőződés-szülte szabad és független szavazásnak bérlett erővel lépend ellenébe. Örömjaj és taps fogadá a' lelkes kezdőket, érzé egyes és sokaság, hogy ez sokaság; — érzé Gömör, hogy ezen, nála rendszeresített erőfogadás, erőront, hűséget nem ismer, értelmiséget tapod, szabadosság és erkölcselenséget táplál, kegyeleteket szüntet 's távolabb következtéseiben a' megyei hatalom 's alkotvány sirja; — érzé mind ezt, mert az ívet, melly mindnyájunkat meglepett, palladiumaként fogadá, 's még a' követjelentés végig nem olvastatott, már tisztviselőink és zold-asztalunk minden jelentékes neve rajta diszlett; 's ez önkéntes aláírás, melly békesség magvát hintve járja be megyénket, okvetlen biztosit egy jobb jövő-rül, 's mentté teszi azon átoktól megyénket, hogy legnagyobb baján segíteni nem tudott és nem akart. — Erisz aranyalmájával viszsza vonást dobott egykor Istenek közzé, — követünk egy ivvel megszüntették azt emberek között, — mert hiszem és vallom, hogy ennek következtése üdvös lesz, — hogy ezen ív erős leend írott törvényél, mert közvetlen magunk hoztuk 's ünnepélyes aláírással szentesítettük azt, — Gömör minden jelentékes neve rajta áll, — 's mi, kik mint egykor a' haza vészes multjában háborgó nagyaink a' vad Hajdukot, nagyszerűen rendszeresítettük haddá, mellettünk, mint ellenünk fogadhatóvá nemesünk ezreit; — érzettük e' baj súlyát, — mert évek óta pénzzel kelle a' tisztviselő-széket megvásárolni, 's ez vagyont és érdemet esőkentett; — a' közállomány legnagyobb szerű kérdéseiben a' tömeg értetlensége határozott 's hol nem bölesek kormányoznak, ott roskadt az; — Szentiványink követünk nem leheté, közszeretetű alispánunk bandita módra késszurást kapott, — a' bunkokratia vaderóvel üz szét követválasztásunk helyéről az értelmiség legtiszteltebb egyedeit, majd orgiát tartott tomboló győzelmén, — a' törvény 's tisztviselői hatóságot — mellyet annyira hizelegtek tőle, magától függő tárgyakkal nézte 's lenézte; — végre a' rimaszombati katonai típrás ártatlan vért ontott áldozatul. Érzettük mind ezt, multjában, mint borult jövőjében, 's ezért szinkülönbség nélkül irtuk alá a' szabadító ívet, — 's Gömör önmagán győzelmeskedett; — és van életrevalóság ott, hol önszegedelem van, — hol erő van hűség, kényt, indulatot le-

győzni, 's mind ezt négy hóval tisztválasztás előtt. Örömmel nézünk most ennek elibe, mi kevéssel előbb aggályt ébreszte, — mert az, ugy hiszszük, érdem és értelmiség győzedelme lesz, 's régóta nélkülözött szabad választás 's hazafui ünnep nagy-napja. — A' követjelentés még több részeiben indította kebleinket hazafui bu, öröm, kitérés és kellő eselekvésre; — említé a' védegyeletet, mint közállományi magány-gazdálkodásunk 's iparunknak szabad és okos nemzethez illő emeltyűjét, mellyel senkinek jogai 's viszonyai sértve nincsenek, de megantit külföldi szegényítő és szegényítő fenyeztést nélkülözni, vagy honn teremteni, — melly nem veszi botorul külföldről azt, mije honn vagyon, — melly természetni 's alkotni indul azt, mije nines, de lehet; — melly nem igényel országos befolyást 's állományi hatóságot, de házi csendben 's magány körében munkálkodik a' köz haza 's monarchia javára, mert egyszeregre szoktatja a' rosszul gazdálkodót, 's így erőt betart, — de szükségéi által ipart keleszt, — 's ezzel erőt fejleszt, 's édes hazánkat, a' köz birodalom legtehetségdúsabb tagját, az állomány erős és éber örévé növesztí. — A' felolvasás véget ért, — mind két követünk lelkes beszéddel zárta be azt, Ragályi ur a' jeles Szemere modorában — mi köszönetet szavaztunk mind kétfőnek. Most a' leérkezett kevés törvényzikkely hirdették ki, 's bizottság nevezetett a' közmunkák szabályozásából folyó elrendezések szükséges megtételére 's a' törvénybe nem ment munkálatok további fejlesztésire. — Köztisztelétü koronaöreinknek — bár törvényes választásunk diszes kifolyásai, — levél általi külön tisztelgést is rendeltünk, mert szokásos és sujtásos nemzet vagyunk. Ugyanez nap, hogy tétett legyen nagy eseményekkel, olvastuk fejdelmünknek, tán az árpádi ház óta első magyar leírát; 's ezután azon nevezetes helytartósági intézvényt, melly olyatán társulatokat, mellyek más vagyónának veszélyre rendezteték, roszszalván, — azok alapszabályit felküldetni rendeli. Megyénkben számos vasgyári, ipar, tudományos és társalgási társulat létező, — miután tudunkra más vagyónának veszélyére egy sem rendeztetett, — melly, ez esetben megyei gondoskodásunkat is igényelte volna; — 's a' jó czélokra egyesülés alkotványos hazánkban szokásos és szabados levén, a' k. intézvényt megnyíró nem alkalmazhattuk. Más nap az új törvények egyik fényzikkét megyénkben azonnal alkalmazni ohajtva, megkértük elnöklő főispán helytartónkat, hogy néhány érdemes nememes atyánkfiait, itélő táblabírákú kinevezni sziveskedjék, 's annyian valának a' kívántak, hogy ez uttal néhány jelesbre szoritkozva, többek kinevezését későbbi idő 's alkalmakra tartá fön. 'S így törvényzskéink értelmes egyedekkel csak hamar szaporodni 's áradni fognak, mit czélszerű elrendeztetésöknek kelendő szükségkép követni, 's azon különös helyzetnek, — hogy mivel választási és szavazási jog a' nememesnek adva nines, szabadságunk 's vagyónunk felett biráskodni fog ugyan, de közgyűlési bármily esekély végzés elhatározásához szavazatával nem járulhat; mint tisztviselő közgyűlés elé jelentést adand, de tanácskozásban érvényes szó nélkül. Vagy ha van közgyűlésben érvényes szava, mit tisztviselőtől megtagadni alkotványellenes — miután a' tisztválasztás nem egyéb közgyűlésnél, az új törvény megosztá e' részben is a' nemes jogát a' nememes tisztviselővel; az idő kifejtendi ugy hiszem e' jogát addig is, mig világos törvény egyenlitheti ki a' hézagokat. Ezekután a' mult évről egyetemes pénztárnoki számvétel fogott helyt, — melly munkán, miután minden tétel előleg 's hitelesen átvizsgálva volt, — könnyen átestünk, 's adatai, csak ö s z s z e hasonlításban más megyeiekkel nyerhetnének belstatistikai érdeket, külön elősorolva, summák és számokat adnak, reflexió 's tanulság nélkül. — Végre magányügyek siető tárgyalása volt szőnyegen, mellyek közül némi érdekel bírt a' mérges káprók felsőbb helyről parancsolt elkobzási története, tanusító azt, hogy a' rendőség (politia) idegen elem hazánkban, mellynek kelleiket még czélszerűen kezelni alig tudjuk, 's meg nem tartani a' kormányzott rész is törvényszegésnek nem tartja. — De végzem hosszu jelentésemet, 's tán végzem mindenkorra *) mert cikkekim tetszést

*) Ezt kimondhatlanul sajnálnók, 's ha p. o. tisztelt levelezőnk cikkei otthon talán köztetszésben nem is szerencsések részesülni, bármí mellékok miatt,

nem vonnak magok után. Tettem előadásomat független érzéssel, mint az, az események által önként fejkik ki a' lélekben, 's e g y n e k az általányosság viszsztatetszett, másnak nagy volt a' specialitás, egyik kimondatni kívánta a' személyeket, másik sértésül vette azok körülírását is. 'S az író nem felelhet mindenkinek, itélőszéke ön keble. Mi nem szoktunk még nyíltságához eléggé, kivéve a' panegyricumot, melly nembem nem tudtam haladni soha. De ha nem érhetjük el a' kor jobbainak tetszését, — tehát mit sem használhatunk nyíltságunkkal, — ezen pálya a' közre nem üdvös még, — megszűnése üdvös. Egy időre Isten önkkel. Nyárádi E.

Mármarosai követszámmoltató közgyűlés.

Jan. 20án tartatott főispáni elnöklét alatt a' napi renden levő követszámmoltási 's törvényhirdetési gyűlés. Az illynemű gyűlések egész hazában többnyire egyforma színezetűek, — a' jegyzőkönyvek mindenütt telvék a' sok örvendezéssel, recriminációkkal, hálával — és díszérettel — ezek természetesen a' miénkből sem maradtak ki; de méltó joggal, mert ösmeri a' hon a' tábla ősz követét b. Sztajka Imrét, ki 1825ki országgyűlés óta vevén a' közügyekben tettlegeseb részt, a' közvélemény, melly már csak régiségénél fogva is, nem lehet a' jelen esetben ígazatlan — fölötte itéletét rég kimondotta, ugyszintén a' két utóbbi országgyűlésen tiszta szándokkal és következetességgel működött Mihályi Gábort, szóval követeink jellemzésére tökéletesen elégnék tartom szeretett főispánunk azon megjegyzését, miként irántok a' hallgatóság, habár voltak is megnyírók a' korszellemtől némelly részben eltérő nézeti és utasítási még nem tetsző nyilatkozataik alkalmakor is — méltánylalt volt. — Az országgyűlés eredményeivel, noha nem tagadhatni hogy a' törvények egy része a' nemzet szellemi kifejlésére jó hatással lesznek — megyénk sem volt megelégedve, mit igazol azon körülmény is, hogy a' hozott törvényekért — egy különben hatályos szónoklatu táblabírákú és kir. ügyész, köszönő felírást tétetni indítványozván, általányos ellenzésre talált 's igen helyesen jegyzé meg maga főispán ő nagymtga is, kinek elnökléte páratlan volt, 's mindnyájunkat őszinte tiszteletre ragadott — ez indítványra, mikép ez nem találta el a' közvéleményt, — 's mennyiben e' kevés eredmény, nagy részben a' resolutiók késő kiadatásának tulajdonítható, ő felsége megkéretni határozatott, hogy a' felírásokra jövő országgyűl. az elmaradt tárgyak iránt rendeleteit leküldeni kegyeskedjék. A' m. nyelv irántitörv. következtében elnök ő nagymtga reményét jelenté ki az iránt, mikép teljesen hiszi ugyan, hogy ezután a' főispánokhoz küldendő felsőbb rendeletekben is a' törvények szelleme szerint, kedvelt anyai nyelvünk fog használtatni, — ha mindazáltal e' várokozásában esalatozók, azon esetre e' körülményt, intézkedhetés végett a' RRkel tudatni fogja. Szerém, — Pozsega- és Verőcze megyéket pedig, eddigi határozatai szerint megyénk Magyarország kiegészítő részeinek tartván, a' levelezés fölök csak honi nyelven fog elfogadtatni, a' törvények foganasítására eszközlése végett pedig küldöttség neveztetett ki, — melly egyszersmind jövő országgyűlésre, a' szükséges utasításokat az elmaradt munkálatok nyomán elkészitendi; — örömmel lepett meg bennünket ifj. A. P. ki országunk felelthetetlen nádorának, a' nemzeti kívánatok körül tanusított fáradalmiért — minthogy a' nemzet egyéb jutalmat bizalmánál nem adhat — hálás köszönő, bizodalmunkat nyilvánító-felírást tétetni indítványzott, — mi általányos tetszéssel fogadtatott. — Az egyesületek iránt ismeretes körlevélre megyénk a' jótékony czélokra összeállott társulatokat szükséges tudomás végett följelenti. —

A' kihirdetett törvények közül az 5et megyénk mindjárt foganatba vétette, 's ezután táblabíráinak, 's hiszem tisztviselőinek is koszorujában nemesak a' születésnek, de az érdemnek is örömmel engedend helyet. A' korszellem aligha nem valami vándor-madár, más költi ki — 's mi örömmel ápoljuk. — Szöllősy Balázs.

Budapesti napló (febr. 13kán.) Febr. 6kán este üllé meg a' nemzeti színház a' nézőhely teljes kivilá-

kétségtelenül részesülnek másutt 's olly kitűnő kapacitásnak 's jeles fogalmazásu tollnak szerföltött kár volna bár kis időre is némán vesztegleni! Ez okbul nagybensű közleményeit az eddigi modorban ezenül is folyvást szives bizodalommal elvárja 's kéri a' Szerk.

gításával Kiszfaludy Károly emlékkünnepét, mellynek részletei köv. valának: I. Császár Fer., Tibany ostrom, ezimü eredeti magyar komoly operájának nyitánya, először; zenéjét Thern Károly a' zeneművészet legavatottabbinak egyike írta. A' közönség tapsa eléggé tanusítá a' köztetszést, mellyel a' jeles zenemű fogadtatott, 's kíváncsiságát éleszté a' sokat ígéro operának minél előbb halhatására. II. A' magyar szinköltészet apoteosisa. Előjáték I felvonásban 2 szakasszal. Kiszfaludy Károly születése 57dik (s nem 75dik, mint a' színezédulán hibásan áll) évnappja megülsére a' nemzeti színházban, írta Garay János, zenéjét Thern Károly. E' két név ismét eléggé vala kezes a' mű jelességéről. III. Kérők. ered. vigjáték 3 felv. Kiszfaludy Károlytól, melly az ünnepeit költő legsikerültebbek közé méltán sorolattik. Jelen előadást főleg Szentpétery 's Kovácsné érdekésíték. Ezt galanthal Balog Lőrincz th. 's hegedűjátzó hangversenyének első része. Változatok, magyar themára, Pechatschechtől előzte meg, 's utána a' hangverseny második része, Abrány a' versenyzótól következett. Tombolt a' szív minden kebelben Balog urnak minden szempontbul dícső játékan, mért is méltó 's végelein tapszótán aratott. Az egész IV. Eprész leány. Kiszfaludy K. hason ezimü költeménye után Fánésy által rendezett néma ábrázolat 8 szakaszban rekeszté be; a' magyarázó költeményt Lendvay olvasván föl. A' megyeházban tartott Kiszfaludy-ünnepen mondott megnyitó-beszédét b. Józsi-ka Miklósnak mint a' társaság elnökének 's a' titoknokai előadást jövő Társalkodónk adandja kiegészítésül. A' Kiszfaludy-társaság gyűlésén aránylag nagyobb volt a' hölgyek száma mint máskor, ámbár a' szokásszerűt előleges hirdetés ez alkalommal elmulasztatott. — Örömmel emlékszünk azon kedves mulatságra, mellynek farsang folytatban részesül valánk Rössler-Böhm Agnes leánynevelő intézetében, hol a' díszes házi bálban kedvteliséssel szemléltük a' jelen volt szülék gyönyörködésit gyermekeik ártatlan vigadozásán, kik közt a' nemzeti szellem már is szép virágokat mutathat; örömmel lejték a' kis növendékek magyar tánczainkat, 's mindent mi nemzeti előfordult, keblök tisztaságával üdvözöltek; azonban mint édsítettünk, nem fölületeség az, mi ez intézetnek dícséretére válik; de valódi rendszeres előkészítése a' fejlődő hölgyeknek a' czélszerű tanításmód és gyöngéd fegyelem, melly itt uralkodik, képes megfelelni korunk igényeinek, mik természetesen legbiztosb ajánló apostolai is. A' kis Filtsch Károly a' nagy zongorász, kinek Veleneczből holt híret költötték, él és frisen van. — Egyik émet pesti lap méltán kikél a' költött hírek közljé ellen 's pontos ellenörködést ígér az ezutáni ferdeségek irányában. Szükséges is volna nemesak fővárosi hanem vidéki ujdonságzóinknak is szigoru lelkiismeretességgel ovakodni a' Jelenkorunkba iktatott lelkes flygelmeztetésnél fogva is főleg életet halált 's becsületet érdeklő esetekben minden alaptalan gyanusításól 's házi küszböl belviszony-szentségtelenítésül. Méltó is lenne azok tollát kissé megtompítani, kik fő b e n járó dolgokul csak amúgy könnyeden vetnek oda bitang híreket a' közönségnek. — A' vasut földgya Vác felé már négy mérföldnyi vonalra lesz, Pozsony közelég erre nézve nines akadály, de itt 7000nyi alag-ut (tunnel) készítése szükséges. — E' napokban egy ál-aranyárust esietek el, ki ezüst ötöket költött arany fejében; most alkalmasint nagyobb szüksége volna aranyra, mint bármikor életében. — Vagy háromnap tartós és esipős szél után Dunánk ismét zajlik; ennél fogva gőzös nem jár. — A' Kiszfaludy társaság tagjai közé sorozatott Kuthy Lajos is, szépirodalmi érdemei miatt. — Az aldunasori gőzhajórévet mostani helyéről lejjebb a' sz. Gellérthegy átelébe szándék általenni, mi által ezen városrészt tetemesen fog élénkülni. — Az első gőzhajó f. hó 15dikén szándékozott Bécsbe indulni, azonban illy idő 's jégzajlás mellett az el fog maradni. — A' hangászegetli nyerevények három napig osztattak ki; e' közben a' váci-utczában nagy volt a' tolongás és némelly kijátszott reményü annyira kimutatá elégtelenségét, hogy a' gr. Nákó házbéli kiosztóhott ablakit betördelék, nem egy igen nagyra számított nyerevényét néhány pár szivarban v. 5 — 6 gömbösthében találta valósulva. — Bizonyos növelő intézeti tulajdonos mult héten megszökött 's a' szülékül előre fölzedett fizetés fejében növendéket szétre 's a' vaktörténetre bízta; azonban a' rögtön nyomozás visszakerítette a' szökevényt. — A' nemzeti színházban szombaton febr. 15kén Szentpétery Zsigmond javára bérlatszünéssel adatni fog: „DON CAESAR de BAZAN“ dráma 5 felv. Szentpétery színészetünk első ragyogásu esillaga, mi legalább több oldalul 's minden általa a' fővállalt szerepben kiélegítőbbleg személyesítő színészt nem ismerünk, minden más színészi érdemnek illő méltánylása mellett, azért nem kétkedünk hogy számos látogatója leendő a' közszeretettü remeklőnek. — A' jég annyira megtorlott Dunánkon hogy tegnapi reggel legalább a' két város közti közlekedés megakadt. — A' f. hó 5kei hajórombolás iránt e' következő sorokat vettük: A' szerföltött erős szél miatt a' szolgálatot tevő dunai hadikokkali közlekedés veszélyesnek mutatkozván, az egész szállítás terhe Buda gőzörsre nehezült; minek következtében ezen gőzös, mellyet a' gőzhajózási társaság egyedül a' közönség kényelme tekintetéből rendelt a' dunáni közlekedés könnyítésére — erőszakos betódulás közt annyira tulterhelte, miszerint figyelembe nem vétetvén a' betolongott sokaság által városi hatóságunk rendre ezéző föllépése — szükség volt az elindulást — nehogy annyi ember élte veszélyeszesék föllüggesztési. Ezen szükséges rendszabály ellen olly módon nyilvánult a' közönség roszalása, miszerint a' megrongált gőzöst kijavítás végett az óbudai gyárba kelle szállítani. A' társaság olly esekély vitelbért szabott az átszállítást illetőleg, hogy napi költségei sem lennének

födözve, e vállalatnál tehát egyedül csak a közönség kényelmét tartá szem előtt; ugyanazért, nehogy hasonló jelenetek következzenek a társaság hajóji oly állapotra jussanak, miszerint annak idejében a rendes közlekedést ne eszközölhessék, Bud a gőzös járása mostanra megszüntetik. De a Pest és Ó-buda közti gőzhajózás ez által változást nem szenved.

Természettudományi társulat. Figyelmeztetnek a k. m. természettudományi társulat tisztelt, vidéki tagjai, hogy hátramaradt tagdijukat a társulat pénztárnokához, Jurenák József gyógyszerész urhoz, (egyetemi egy ház átellenében levő 314dik szám alatti Palikutsevny-háznál) a 14. sz. ö. gyógyszerész-társulat) minélelőbb beküldeni sziveskedjenek. — 1845dik február 4likén tartott kisgyűlés határozatából hivatalosan közli dr. Kovács Sebestény Endre titoknak.

Figyelmeztetés a honi szobrászat ügyében. Ujra is emlékeztetbe hozatik a nagyérdemű közönségnek, hogy a Mátys-erméki egyesület, f. é. pesti Józsefvására esendő márt. 16kán délután 3 órakor Pest megye nagyobb teremében közgyűlést tartand, melyre a honi szobrászatot pártolók egész illemmel hivatalosak; — ugyszinte azont. cz. ügyviselő urak is, kik az igazgató választmány által aláírási ivaekkel láttattak el, bizalmasan szólítanak fel: miszerint a fönemlített közgyűlés bekövetkezteig közlapok utján közlendő gyűléseket s íveiket, ez utóbbiakat még azon nem remélhet esetben is, ha üresek volnának, Nádosy István pénztárnok urhoz (Pestre vaczi utca, fehér oroszlan ezimű posztókereskedésébe) biztos alkalommal beküldeni sziveskedjenek. Az 1845ki febr. 7én tartott ülés határozatából. — Külkey jegyző.

Spanyolország.

A köv. kamra jan. 24. ülésében közölték a rabszolgakereskedés elnyomatását tárgyzó törv. jav. iránti választ. tudósítás; mely többi közt azért is nevezetes, mert az abban előmlött eszmék ugyanazok, miket a francziák e tekintetben már többször nyilvánítottak. A választm. bár megismeri, hogy illó az Angliával e tárgyban kötött szerződést végrehajtani, arra fordítja a kormány figyelmét: hogy szükség oly alkalmas eszközöket keresni, mik elháríthatják a végrehajtásból keletkező kedvetlenségeket, s azon igyekezni, hogy a spanyol lohogók szabadok legyenek. — Nem érdektelen adatok Zurbano életéhez a köv.: Zurbano egy derék bareai földműves fiya volt. Családjá lelkeségre szánta őt; de nem volt ez inyére, azért a szent tanulmányokkal felhagyott, igen fiatal korában nősült s bareai haszonbérlet lett. Ezen élésmód sem tett szert; később dugárus, majd rabló, mi közben halálra ítélték. Ekkor tört ki a polgárháboru. Néhány loironyói earlistának javaslá: vetették föl a löporos tronyot, s adnak által a várost Zumalacareguy sergének. Ezen általa eszközölt tervet, s az összeesküttek nevét azonban a polg. kormányzónak felfödözte, miért sok életével lakott, ő pedig kegyelmet nyert. Most egy kis csapatot állítván, a earlisták ellen azon merész kalandokat létesíté, mik aztán őt a seregél oly magasra emelték, minck, mint egész családjának az ismertes új katastropha vetett véget.

Anglia.

Azon ismételt előadások következtiben, hogy az angol- és francziaországi esatorna azon helyein, mik legjártaabbak, de legveszélyesebbek is, egyetlen biztos kikötő sincs, hova vihar elől menekülhetnének a hajók, arra indítá a kormányt, hogy alkalmas hely-szemelés végett egy tengerész tisztekből álló küldöttséget nevezett, mely köv. helyeket ajánlott: Dover 2mill. 500 ezer Soaford 1mill. 250 ezer, Portland 500-, Harwich 50 ezer ft. sterl. költség-gel. — A Standard köv. észrevételekkel kíséri a franczia ellenzéki követek azon állítását, mintha franczia-s Angolország közt azért nem lehetne őszinte barátság, mert Anglia saját léte világkereskedési egyedáruságot igényel: „Kereskedés közben két dologra van szükség mindenkor, s ámbár annak pénz közvetlen eszköze, mégis végre az föltétezt minden kereskedést, hogy egyik ad mint adhat, másik eserél mire szükség van. Ugy de Anglia nem állíthat mindent ki, mi az egész világnak szükséges: annál fogva egyedáruskodásról komolyan szó sem lehet. Ha spanyol, német gyanjut adnak el Chinában, franczia selymet Éjszakamerikában, amerikai gyanjut a szárazon: ez által Anglia tényleg a spanyol, franczia, német kereskedést bizony csak

ugy mozdítja elő, mint magat; e mellett franczia szomszédaink meggondolhatnák, hogy nélkülünk nem volna annyi közlekedések. Mennyi franczia bort fogyasztanak el Éjszakamerika, Nyugatindia s ázsiai gyarmatainkban? s bizony egy hordó sem hagyná el a franczia partokat, ha Amerika-s Ausztráliában telepítvényeink nem volnának s Keletindiaiban egy birodalmat, leginkább mesterséges béke által, meg nem hódítottunk vala! Egyes. statusokbeli jan. 24. terjedő hírek szerint a congressus elé két törv. javaslatot terjesztének Texas bekeleztetése iránt. O'Donnell kormánytól parancsot kapott, hogy Angliának Turnbull ügyviselő elüzetése miatti sérelmeért elégtételt adjon. O'Donnell vizsgálat alá veteté, mennyire volt Turnbull részes a négerlázadásban. Liverpoolban oct. utóján irtózatot vihar dühöngött, mi egy bárkát súlyosított el, de emberhalál nem történt. — Több minisztervátozásról beszélnek; mik közt leginkább meglepő Gladstone keresk. miniszter leköszönése, ki nyilván. föllépte óta sok igen fontos kérdésnél igen határozott véleményeket nyilvánított, mik azonban nem miniszteri állására vonatkoztak; de épen ezen nézetek okoztak közte s tisztársai közt szakadást; utóljaul parl. ülés nélkül a mostani másod elnököt, Dalhousie lordot, ennek helyére pedig Carnwell elithroci alsóházi tagot szemelték ki. A German lelépte által megürült irl. statustitoknokságot Freemantle baronet, a hadminiszterséget pedig Sidney Herbert töltik be. Lincolt gróf is a kabinetbe lép, erdősz-szakosztályt elnökségét azonban megtartja. A miniszterség tehát több ifju conservatív taggal erősödvé lép az új parl. ülések elé s reménylhető, hogy elhatárá magát értelmes és statusférui szellemben fogni fel a napi főkérdéseket. — Az utolsó heti dublini repealegylet O'Connell indítványára választmányt nevezett, azt véleményezni: megjelenjenek e az irl. parl. tagok a közelgő parl. üléseken?

Franciaország.

A köv. kamrai válaszfelirást jan. 29d. este nyújták által a királynak. Ő fels. köv. válaszolt: „Követ urak! köszönöm ezen loyális feliratot! Valóban ez, azon erély által, mely önök minden tetteit jellemzi, megovandja jövőnket azon veszélyektől, miket gyakran vak szenvedélyek hoznak népekre. Külhatalmakkali viszonyinkban a béke s jogszerűség kölcsönös méltánylása uralkodik; az Angol-s Francziaország közt oly szerencsésen helyreállított jó egyetértés tanúsítja, mikép mindkét kormányt helyes és engedékeny szellem lelkesíti. Köszönet önök közremunkálásuk s gyámolításukért, mikkel kormányomat támogatták; köszönet azon állandóságért, mit a stathatalom egyessége institutióinknak kölcsönöz; honunk a gondviselés szárnyai alatt növekvő jólétnek örül, mi kormányom dicőségét s örömetem növeli. A helyet hogy látnók, mint aggodnak szomszédaink, miképp Franciaország erejét s hatalmát pusztító háboruszkodás s forradalmi fejtelenség terjesztésére használjuk, méltányos bizalmat esepgetünk beljök, hogy erünk s hatalmunk, mind magunkra, mind rájuk nézve biztonság s béke zálogai. Igen meg vagyok illetővé azon érzelme által, miket önök személyem s családom iránt nyilvánítanak. Fiaim boldogsága: hazánknak mindenkor hívei maradni és szolgálhatni, és szolgálati készségek, mint enyim, véglegelhetünkkel fog megszünni!”

Jan. 30d. esüdes ülése volt a köv. kamrának, mi sajtáságos ellentétül szolgál a múlt heti zájokodásnak. Az 1842d. költségvetés határozott szabályozásáról volt szó, ugy a kiadások s bevételek föltti ellenörködésről, meg amazok pótlékhitel általi kiegészítéséről. Érdekes észrevételek fordultak elő a pénzügyi miniszterség új rendeztetése, a külföle vasutársulatoknak tett előlegzések, a spanyol, belga tartozások, a nevelőházak tulajdonosaira rótt évenkinti patentadó, a szarvasmarha-raglay kör megszüntetésére használt eszközök s a franczia partvidékek megerősítettése iránt. A miniszterség mindezekre kellő fölvilágosítást adott, mi a kamrát tökéletesen megnyugtata. Az 1842d. költségvetés egy milliard 427 millió 296,930 frankban állapították meg. — A conservatív követek számára 170 — 190, jan. 29d. tartott tanácskozányából küldöttséget neveztek Soult marsalhoz, mely kérné a miniszter-elnököt: maradna a miniszterség! Soult nyájasan fogadta a küldöttséget s ohajtására maga és tisztársai nevében válaszolt; biztosítván azt egyszersmind, hogy ő 61 éves szolgáló léte re

esőségét helyzi abban, ha élete s ereje hátralevő részét conservatív eszméknek szentelheti. A küldöttség három tagja ezután Guizothoz ment, nyilvánítandó a conservatív egyesület személyes érzelmeit. Guizot nagyon elértékényültnek mutatkozék, s ép oly szilárdul felelt mint Soult. A j. d. Débats ezen demonstratiókat azon észrevét mellett kíséri, hogy a miniszterség illy körülmények közt nem lép le; Soult tisztársai nevében is maradásra kötelezé magát. Említett lap kétségen tul, helyesli a conservatív többség lépteit, mint a miniszterség határozatát is, s igéri hogy hatalmasan közremunkálанд a miniszterség elé torlasztandó nehézségek leküzdésire.

Németország.

Badeni nagyhercegség. Karlsruhe jan. 13. A második kamrában tanácskozási tárgy a sajtószabadság volt, mely élénk vitára ébreszté az eddig lehangoltan hallgatott kedélyeket is. A tanácskozást Trefurt — mint a sajtószabadság miképen létesítéséről, véleményt készitendő választmány tagja kezdé meg: „Ha én, így szól, Baden és egész Németországban sajtószabadságot ohajtok, ezen nyílt kérelemhang nem annyira badeni, mint inkább Németország egyéb kormányaihoz intéztetik. Mint egyik tagja az 1833ki kamrának, jól tudom, kormányunk nem saját ösztönéből, hanem a külvároktól hozzá érkezett hatályos ellenmondások, de még is hossza véleményharc után függeszté föl az 1831ki törvényt, s e tette minden polgári kebelt biztosít arról, hogy ő a sajtószabadságtól nem idegen, valamint az elővizsgálatok csak kényszerített hajlammal bír. Minden kormányról fölteszem, hogy kormányzottnak érzelmet s véleményét épen úgy ismeri, mint a badeni második kamra; fölteszem bölcsességükről, hogy részükről a sajtószabadság eddigi hátráltatásának oka nem a népek közti politikai nézetek nyilvános és szabad fejtegetése s közlése volt; s még inkább hiszem, hogy az 1831ki sajtótörvényt s a sajtószabadság mindeddigi életbeléptetését nem a jó szándék hiánya gátla, hanem inkább a közbékét és kölcsönös bizodalmat lerontó alaptalan gyanúsítások, mellyek ottan, hol sajtószabadság van, ugy látszik kor mirigyeként terjednek: de egyszersmind ki kell mondanom: hogy az, ki igazságot akar, mindenekelőtt arról gondoskodjék: hogy a módok, mellyek által igazságot eszközölni ügyekszik, mások irányában igazságtalanok ne legyenek, s ez azon elv, mellyre építve meg fogom mutatni, hogy a sajtóvizsgálatok sem politikai sem polgári tekintetben fen nem állhatnak.“ Ezután szónok hosszas okokkal mutogata az im előadott themát. Végre záradékul mond: „Bármerre tekintünk, mindenütt rövidség és sehol sem haszon az, melly a vizsgálatból kormányra és népre háramlik“ s ezért megszüntetendönek véli. Őt követé Welcker beszédét azzal kezdve: hogy a sajtószabadságról vitatkozások a zért is jó idős z a k o n k é n t meg-megújítani, mert ez által a népek legfontosabb jogaik mellett o v á s t tesznek s így öseiktől rájuk maradt kötelességöknek felelnek meg, habár süker nem koszoruzza is még most a küzdelmeket. Előtte szólnak a visszaélésekről tett észrevételre megjegyeztetni kéri: mikép valamely törvényeli visszaélés nem szünteti meg magát a törvényt.“ Az éjszaki gönczöltül (polustól) mond szónok egész a pyrenéi hegyláncokig s tul ezeken létezik sajtószabadság s merem állítani: hogy vele gyakran vissza is élnek. De nem esuda, hogy visszaélének vele a szabadság férfiai, miután tudva van, hogy nem ritkán a szabad sajtóvali visszaélés a legszentebb igazságok tükre. De az elmondattak Baden népére nem alkalmazhatók. Tölünk a sajtószabadság elvetett, mert azt nemes célra használtuk. Azon egyes visszaélések, mellyek lapjainkban megjelentek, aránya sem állíthatók azokkal, mik Belgium, Franczia, és Angolországokban megjelentenek. — D u s c h minister válaszolt, s a sajtóvizsgálat jelen állását a hercegség viszonyaihoz képest kielégítőnek állította s a választmánynak a sajtótörvényekről adott javaslata 17dik §at idézte, melly így szól: „A sajtószabadságról a jövő szövetséggyűlés rendelkezik.“ Hogy az 1831ki sajtótörvény fölfüggesztett: oka volt, mert az 1819ki sept. 20ki szövetségi gyűlés a sajtóuról rendelkezett s ennek nyomán a szövetséges udvarok kijelentették, hogy a sajtó állásán egyes hatalmasság s szövetségben nem változtathat, minthogy ebbe az egésznek belé-

egyezése kívántatik. A' közbeke főtartása és a' népjólétigénylők tehát Badenben a' sajtószabadság megszüntetését. Hecker csodálkozását fejezék azon, hogy egy minister a' jelen korban a' sajtószabadságról illy tulságosan szólhat. „A' történetek után, mond szónok, ha elgondoljuk, hogy egy hatalmas és nagy nemzetől, attól t. i. mellynek ősei a' lelki miveltség és szabad fejlődés legszentebb eszközeit a' sajtót feltalálták, ezen ősi joguk nemcsak évtizedek óta tagadtatik meg, hanem ma is a' ministeri padokról ellene közaggodalmat ébresztő szót emeltetni hallunk, önkénytelenül kérdenünk kell: vajjon ki az, ki e' hatalmas nemzetől, melly a' büszke Rómától elragadja egykor a' világhuralmat, legérték-dúsabb tulajdonát elveszi? vajjon a' 40 millió népek fele nem akarja é? vagy a' nagy nevű népholdogítók mondják é, hogy mit sem ér? avagy tulajdona é ez a' föllekesült aristokratának, melly nem akarja közön-séges javadalommá leendését? — Egyik sem. A' sajtószabadság ujja fog születni, és föltámadása annál dicsőbb leend, 'sat. Azt mondják: hogy a' szabadsajtóval sok visszaélés történik, mert halálos nyilatkat lődöz szét, kérdem: miért nem irtjuk ki érdeinket, mert botokat termenek, mert ember embert üt agyon? avagy leégetitek é érdeiteket, mert botot teremnek, hogy visszaélés a' bottal ne történjék? Volt idő, midőn az egész világ jajt kiáltott az iró szavára: töröltessék el a' tortura, mert e' fenyítékfaj nélkül elenyésznek az országok; és lett idő, mellyben ugyanazon világ az egész emberiség jóltevőjének hirdeté az irót emelt indit. És joggal. Ezután ismét Dusch statusminister előbbi szavait világosítólág beszélt: mikép neki soha sem volt szándokában a' lángészt, melly korát egy századdal megelőzőleg emelkedik föl, korlátok rideg bilinesei közt silyleni hagyni; „ha ki az emberiségnek, vagy csak egyes osztályának üdvöst, hasznost, mulattatót akarna irni, 's ebben akadályoztatná őt a' vizsgálat, én lennék első. ki önkkel uraim! kezét fogva a' sajtószabadság behozatalát sürgetném; de most nálunk máskép áll a' dolog; üdvös hasznos kérdések vitatása helyett személyek, érdekek hozatnak sajtó alá! Egyébiránt koránsem olly ijesztő a' vizsgálat, mint önök uraim állítják. 1819 előtt, tehát a' szövetségi határozat előtt, a' lipseai vásári könyv-lajstrom mintegy 6—700 kötetet számlált évenkénti elmetermény gyanánt, 's ez akkor roppant irodalmi állásnak tartott; ma ugyanazon lajstrom szerint, négy ezren fölül jelennek meg évenként a' könyvek; ezen szaporodás tehát nem lenne olly tetemes, ha a' vizsgálat, önök állítása szerint ellensége lenne az irodalmi haladásnak. Ha pedig önök követ urak! a' hírlapok vizsgálatamiatt emelnek panaszt, akkor sajnálnom kell önöket; mert véleményök szerint eltöröltetvén a' mostani vizsgálati rendszer, sokkal önzőbb, szí-

gorobb 's hajthatatlanabb cenzorokat állítanak önök fel a' hírlapszerkesztőkben, kik semmit, mi véleményökkel, vagy elvökkel ellenkezik, tűrni nem fognak. K n i t t el az előtte szóltnak azon kifejezésére, hogy a' vizsgálat mellett évenként megjelenő könyvek száma 600ról 4000-re hágott, megjegyzi: hogy ezen négy ezrenek beltartalma tökéletes ismértetését adja a' vizsgálatnak, mert több feléül olyan, mit a' szerzőn és kinyomón kívül más nem igen olvas. — R e t t i g ministerelnök a' vizsgálok védelmére kelvén ki, emlité: mikép nem hivatkozhatnak a' nép általános véleményére a' vizsgálatot megszüntetni akarók; mert szónok többrendbeli panaszt terjeszthetne a' kamra elé, mellyek a' cenzorok lágysága ellen emelnek vádat, holott szigorúságuk miatt mindeddig egy polgár sem jaidult föl. — P l a z kijelenti, hogy a' könyvvizsgálatnak nem barátja, 's annak megszüntetésére fog szavazni, mindazáltal kielégítő sajtótörvények életbeléptetését kívánja. „Igaz ugyan, mond szónok, hogy a' sajtó inkább az ellenzék, mint a' kormányok mellett fog nyilatkozni; ettől azonban erélyes kormányoknak szabad eljédni, mert a' nyilvánosság közvéleményt ébreszt, ez pedig előbbutóbb, igazságos bíró szokott lenni; nem is kell félnie senkinek a' vizsgálólástól; mert illyen a' censura fenléte alatt is nagy mértékben gyakoroltatott. — Aztán nem is egyeztetetni meg igazsággal, hogy egyesek visszaélésmiatt az egész intelligencia börtönöztessek. Nem rég engem némely lapok hármastestü chimárának irtak; ki t. i. egy félig kiéhezett kutyából, bazilisk-kigyóból és varasbékából vagyok egy egészsze szerkesztve; 's hogy ez új teremtvényben lélek is legyen, az e s t i u j s á g gondoskodott róla, mert mint illyent szeméthalmról prédikáló majomnak nevezett. És én uraim! kaczagtam, dicsértem az eleménczséget, 's most a' vizsgálat eltörlesztése szavazok.“ S a n d e r azért akar sajtószabadságot, mert ha most a' status megtagadja is, később a' szükségnek keserűen hódolna. J u n g h a u s nem kíván sajtószabadságot, mert ehez az egész német szövetség megegyezése szükséges. G o t t s c h a l k felszólit minden becsületes németet 's a' népet, 's kérdi: akarja é az igazságot? ha igen, akkor a' sajtószabadság ki nem maradhat. M a t h y hosszasan mutogatja: hogy a' sajtó jelen helyzete Németország viszonyaival, a' népek természetes 's igazságos jogaival, az összes szövetség 's egyes tartományok alapjaival ellentétben áll. Napjainkban, ugymond nem politikai okosság; sőtétben keresni menedéket. Világossághoz, a' nyilvánosság teljes világosságához kell fordulnunk, 's ennek fényinél vizsgálunk korunk jelenetét, 's mondani ki ítéletünket. Ki még ma is zártan akarja tartani a' ládat, 's csak a' repedések tapasztásával foglalkozik, melyeken világosság sugara lopózhatnék a' benső üregbe: az csak tehetetlenségét, idétlenségét tanúsítja.

Mit használnak az erőtetett hízelgések, surlódások, filalmak, irodalmi elkobzások? Hasztalan munka, hiu önhittség! napról napra több kinyílt fület 's meleg sziveket talál az igazság, ennek hirdetői közönséges részvétet ébresztnek magok iránt az üldözések ellen. Valamint a' francia minister mult évben, midőn a' válaszfelirati viták alkalmakor hevesen támadtatott meg az ellenzékétől, e' rövid mondásával: „én is harczoltam a' szabad sajtó mellett“ a' legingerültebb kedélyeket is részire simitá; ugy a' német szövetség minden rendü korm. a' támadások bármínő zivatarai ellen legbiztosb menedéket a' nyilvánosságban, 's az itt gyökerező közvéleményben találandnak. Mi szabad németek vagyunk, nekünk szabad sajtó kell, mitül csak hatalom foszta meg“ 'sat. I z s t e i n egy iró szavait idézi: „Miként a' napfény sötét fellegburkokon keresztül utat tör; ugy az elnyomott lélekszabadság széttörve az erőszak lánczeit magától méltóságra vergődik.“ Tegyenek önök ezer meg ezer mázsa tehert a' kiizzadt Vulkan tölesére: és mi történik? áttüzesíti az e' terhet is, 's annál nagyobb pusztítással fog kirontani. Hasonló hévvel rontand ki az igazságtalan hatalom által elnyomott néplekület az ész zászlója alatt 's követni fogja nagyszerü hivatását. 'sat. E' beszédre Rettig ministerelnök válaszolt fejtegetvén: mikép a' kormány soha sem keresett menedéket a' censura nál, 's ennek föllállítását nem a' kormány elleni kikélek elnyomtatása tette szükségessé, hanem inkább a' vallást sértegető vélemények, 's erköletelenség, mellyek ha napfényre jöhetnek, 's nagy bajba keverhetik a' legrendezettebb állodalmat is. Nem a' censura tehát, hanem törvény, rend, őszinteség 's igazság a' haza minden rendü polgárai iránt: a' védvár, mellyben kormányunk megtámadtatás idejekor biztos menedékre számít. Legezészerűbb eszköz a' sajtószabadság kivívására az, hogy a' sajtó tetteleg bizonyítsa be, mikép szabadságra érdemes.“ Itt a' szönyegre hozott tárgy eléggé meg levén vitatva a' választmány külön ágú javaslatára történetek szavazások 's a' valódi sajtószabadság boldogabb idökre halasztaték.

Külföldi elegy.

Kölni hírek szerint Poroszországban a' vasutakat a' kormány adó alá akarja vetni az építésutáni 3 év elmultával, melly idö alatt a' vasuti törvények szerint adómentesek voltak. A' kormány ezen lépése az illető részvényeseket, valamint a' kereskedő- 's töképezéseket is nagy aggodalomba ejtéc. — S c h w e i z i lapok sűrű népesoportozatokról értekeznek, mellyeknek célja a' jezuitákat kiűzni. Illy csoportozat volt legközelebbi napokban Bern status egyik helységében 4000, és Liestalban 5000 emberből. E' gyülekezetekhez a' Luzernből megszökött kormánytanácsos beszédet tartott, mellyben a' luzerni behörtönzöttek állását festé, kik 338-an vannak; a' megszököttek 225-en. —

É R T E S Í T Ó.

Tizenegyedik közgyűlése

Az első magyar pozsony-nagyszombati vasut-vállalat részvényeseinek.

M e g h i v á s.

Ezen vállalat igazgatósága az első magyar pozsony-nagyszombati vasutársaság részvényeseinek közgyűlését a' szabályok értelméhez képest Vasárnap f. e. martzius 30kán tartándónak határozá el.

A' gyűlés tárgyai, helye, mint szinte az ülés órája a' t. cz. részvényes uraknak különös meghívó-levél által fognak tudomásukra juttatni. Pozsony február 7én 1845.

Az első magyar pozsony-nagyszombati vasutársaság igazgatósága által

Habermayer Ferencz titoknok s. k.

Zechmeister G. igazgató s. k. Neubauer Pál igazgató s. k.

Arverési hirdetvény.

A' tokaji királyi uradalomhoz tartozó némely haszonvételek iránti szerződés ideje 1845ik év october végével kitelvé, azok a' nmlgu m. kir. kincstár kegyes jóváhagyásával Tarczalon ugyanazon év aprilis 28án tartandó nyilvános árverés útján a' legtöbbet ígérőnek, bánatpénz lefizetése, és elegendő bátorságosítás kimutatása mellett haszonbérbe fognak adatni, jelesen három évre, ugymint:

- 1ör Tokaj mezővárosában, valamint Rakomaz, és Timár helységeiben gyakorlandó halás atijog.
- 2or A' tokaji mézszárszékek.
- 3or A' kis-tokaji uradalmi szántsz

- malom. — 4er A' tarczali Fekete-sas című vendégfogadó.
- 5ör Az ottani Csuka-ház nevezetű kocsma.
- 6ör Az ottani 5 uradalmi kőlt.
- 7er A' Timár helységi két uradalmi szántmalom, továbbá 6 évre
- 8ör 119 hold tarczali majorsági föld.
- 9er 210¹/₁₆ hold tiszaladányi kukoriczásul használni szokott majorsági föld.
- 10er 212 másod osztályú és 586¹/₁₆ hold harmadik osztályú majorsági kaszáló. Végre 1 évre
- 11er ²/₃ hold majorsági rakomazi kert.
- 12er 216 hold majorsági rakomazi dohánytenyésztésre használt föld.
- 13or Ugyanott 61 hold kenderföld.

14er 321 hold majorsági őszi és tavaszi vetésre használt föld.

15ör 397¹/₁₆ hold majorsági rétek.

16ör 37¹/₁₆ hold Timár helységi majorsági föld.

17er 548 hold ugyanottani kaszáló.

Az árverés, és szerződésbeli föltételek a' diósgyőri kormányzó úg a' tarczali tiszartói irodában előre is megolvashatók.

Kelt Diósgyőrön dec. 27én 1844.

4—3

A' gr Lövenburg féle bécsi nevelőintézetben megüült növendék hely iránt.

Bécsben a' gr. Lövenburg féle intézetben megüült egy növendék-hely, mellynek javaiban — az alapítványlevél értelméhez képest — magyar nem-s ifjak részesülhetnek a' philosophiai tanulmányok bevégezteig; e' helyt csak olly ns ifju nyerheti el, ki a' 4ik osztálybeli grammatikán 's élte 14 éven még tul nincsen, vagy pedig — ezeken túl levén — már

eddig valamely nemes közintézetben nevelték; — köteleztetik egyszersmind az illető nemességének hiteles oklevelek általi bebizonyítására. Ezen irományok, mint szinte a' keresztlevél, himlőzés vagy himlőoltás-egészségi állapot 's vagyon-talanságról, nemkülönben az u' első két félévi tanulási előmenetelről szóló iskolai bizonyítványok kíséretében lesz a' folyamodás legföljebb 1845. Mart. első napjaj benyújtandó az alsó ausztr. tartományi kormánynál, kijelentvén egyu tal a' folyamodók, miszerint készek 's képesek az intézeti egyenruhát, a' szükséges polg. öltözéket, teher 's ágyneműeket evészközzel együtt mintegy 140 p.ft értékig kiállítani 's egyéb apró költségeket, millyenek: öltözék 's fehéreneműek pótlása, iskolai 's betegségi költségek, eselédbér 's még valami esekély költőpénzt is a' benlétel ideje alatt sajátjokból viselni körülbelül 70 p. fig. A' es. k. alsó ausztriai kormány részéről Bécsben nov. 22kén 1844. 3—3

Gabonnár váltó g a r a s o n, Pesten pesti, egybeült pozs. mérőt ertve.

	Tisztabúza.	Kétszeres.	Rozs.	Árpa.	Zab.	Kukoricza.
Pesten, febr. 7. (pesti m.)	105—128	—86	70—76	—66	54—60	70—75
Baján, jan. 29. (pozs. m.)	50—70	40—45	—40	—35	—31	—40
Ujbecsén, „ 31. „	80—90	—75	—	—0	—40	—45
Győrött, febr. 1. „	65—80	52—54	45—56	36—39	36—38	40—52
N.Szombatban jan. 31. „	92—100	—	62—64	48—51	36—39	—
Mosonyban, „ 30. „	80—109	56—63	58—67	36—46	38—45	52—75
Pozsonyban, „ 31. „	86—106	—	64—72	44—53	40—43	55—54
Miskolczon, „ 18. „	65—70	55—60	47—53	35—40	25—26	30—40

Dunavizállás: febr. 6kán: 4' 3'' 9''' a' 0 fölött.